

Het afgelopen voorjaar bezochten wij ruim twintig kerkhoven in Midden-Limburg, de meeste waren gelegen ten oosten van de Maas. Op vijf kerkhoven bleek Heelbeen voor te komen, in sterk uiteenlopende aantallen. Het geringste aantal (± 10 exemplaren) troffen wij aan op het kerkhof van Maasniel (kilometerhok 58-44-44); het kerkhof Roermond-Kapel in het Zand (hok 58-54-13) herbergde enkele honderden exemplaren; te Swalmen (hok 58-35-51) waren het er tussen de 500 en de 1000 en te Asenray (hok 58-45-42 en 52) vele duizenden exem-

plaren. Hier groeide Heelbeen ook in een aangrenzende tuin langs een pad. De kroon werd gespannen door het oude kerkhof van Melick (hok 58-54-34), waar Heelbeen in enkele honderdduizenden exemplaren voorhanden was. Een groter contrast met het steriele nieuwe kerkhof van deze plaats is nauwelijks denkbaar. Vermeldenswaard is verder nog het voorkomen van Kandelaartje (*Saxifraga tridactylites*) op het kerkhof Roermond-Kapel in het Zand, het enige van de door ons bezochte kerkhoven in Midden-Limburg waarop deze plant

werd aangetroffen. Klaarblijkelijk is Kandelaartje hier zeldzamer dan Heelbeen. Ze kan in Zuid-Limburg vaker op kerkhoven worden aangetroffen. Daarentegen is Heelbeen tot op heden niet op de Zuidlimburgse kerkhoven gevonden.

J. Cortenraad

Sint-Pietersluisweg 57h, Maastricht
J. Geraedts, Heytshuysenweg 3, Horn

Boekbesprekingen

Vogels van de provincie Groningen

E.J. Boekema, P. Glas en J.B. Hulscher, 1983. Wolters-Noordhoff/Bouma's Boekhuis b.v., Groningen. 387 blz., afbn., reg. Prijs f 63,15.

Met het verschijnen van dit boek hebben de auteurs volledig voldaan aan de behoefte om een complete inventaris te geven van de in deze provincie voorkomende vogels. Tot nu toe bleef de kennis hierover slechts beperkt tot incidentele wetenschappelijke publicaties die, hoewel zeer waardevol, toch nooit volledig konden zijn.

Bij het tot stand komen van dit boekwerk heeft een groot aantal medewerkers hun gegevens ter beschikking gesteld en met de bundeling hiervan ligt thans dit standaardwerk - zo mogen we het immers wel noemen - voor ons. Het geeft het resultaat weer van tien jaar lang inventariseren in diverse landschapsonderdelen. Belangrijk is ook dat de samenstellers van deze Avifauna een bijdrage hebben willen leveren aan het behoud van het Groningse landschap, inspelend op een blijvend begrip hiervoor bij de overheden in deze provincie.

Naast een overzicht van alle medewerkers wordt de gevolgde werkwijze weergegeven waarvan

het gedegen werk van de auteurs blijk geeft. In volgorde wordt behandeld: omgrenzing van het beschreven gebied, soort beschrijvingen, naam, volksnaam, status (waarmede bedoeld: jaarvogel, zomergast, doortrekker, broedvogel enz.), verspreiding, broedvogels, biotoop, niet-broedvogels en ringgegevens. Een apart hoofdstuk is gewijd aan Landschap en Vogels, waarbij uiteenlopende gebieden uitvoerig belicht worden en ondersteund door vele goede foto's hiervan. Verder is er een hoofdstuk gewijd aan Groningse volksnamen, vogels in oude plaatsnamen en eendekooien. En dan natuurlijk een overzicht van alle in de provincie waargenomen vogelsoorten, waarvan de beschrijving gepaard gaat met prachtige kleur- en zwart/wit foto's, kaartjes, tekeningen, grafieken en tabellen, kortom: compleet. Aan dit hoofdstuk zijn ruim 300 pagina's gewijd; uiteraard! Aan het slot treffen we dan nog een uitgebreide literatuurlijst aan, terwijl een register van Nederlandse vogelnamen, Groningse volksnamen en Wetenschappelijke vogelnamen evenmin ontbreekt.

Resumerend kan gezegd worden dat dit boek een welkome bijdrage levert aan de inventarisering van de totale Nederlandse vogelbevolking. Een knap stuk werk, waarvoor samenstellers,

maar ook de medewerkers ons aller respect zeer zeker verdienen.

H. Th.

Zoogdieren van Europa

Ian Bishop. Uitg. Helmond B.V., Helmond, 1983. 125 pagina's, afbn. Prijs f 18,40.

Aan de al bestaande reeks "handige" Europese Zoogdieren-gidsen, kan weer een nieuw deeltje worden toegevoegd; het mist echter de degelijkheid en overzichtelijkheid van de al jaren bekende en vertrouwde Zoogdierengids uitgegeven door Elsevier; toch komt de omvang en de dikte ermee overeen. De illustraties van Bernard Robinson zijn goed, hier en daar wat Holly-Hobby-achtig vooral waar het muizen betreft. De tekst is heel beknopt en wie met behulp van de summier determinatie kenmerken gelooft in staat te zijn kleine zoogdieren zoals muizen, spitsmuizen of vleermuizen te determineren, zal zich zeker vergissen!

Maar om die reden is dit boekje niet geschreven; het is een welkome aanvulling (zeker wat betreft de illustraties) van de nauwelijks duurdere, maar vele malen betere Elseviers Zoogdierengids.

Hillegers